

УДК 528.94

Кардаш Т. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СКЛАДАННЯ КАРТ НАСЕЛЕННЯ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стаття "Складання карт населення Волинської області" присвячена картографуванню населення даного регіону. Розроблено тематику і складено серію карт (5 карт), які дозволили дослідити типові риси і характерні особливості сучасної демографії Волині.

Ключові слова: населення, картографування, соціально-економічне картографування, демографія.

Вступ. Карти населення – це тематичні карти, що відображають розміщення населення і особливості його розселення по території, склад, відтворення і міграції, національні характеристики і соціально-економічні особливості. Ці картографічні твори є чи не найбільш поширеними у системі економічних карт. Оскільки населення є основною продуктивною силою суспільства і, водночас, споживачем створюваних ним матеріальних і духовних цінностей.

Вихідні передумови та постановка завдання. Карти соціально-економічних характеристик населення відображають соціальний

© Т. В. Кардаш

склад, трудові ресурси та їх використання, зайнятість населення. Вони безпосередньо пов'язані з економічною характеристикою території та поширені головним чином в комплексних географічних атласах і тематичних атласах населення, що мають науково-довідкове призначення. Карти населення відіграють важливу роль в економіко-географічній оцінці території, господарстві, містобудівництві, вирішенні завдань суспільного обслуговування і культурного будівництва.

Мета роботи – розробити тематику та скласти серію карт населення Волинської області.

Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

- розробити карти населення на прикладі Волинської області;
- зібрати та проаналізувати різномірну за формою та змістом інформацію з метою упорядкування і створення бази даних;
- визначити сутність, структуру і чинники зміни населення;
- опрацювати методика картографування соціально-економічних явищ на прикладі населення Волинської області.

Виклад основного матеріалу. Серед економічних карт – карти населення, які також називаються демографічними, мають особливе і дуже важливе місце. І виробництво, і потреби – важливі елементи господарського процесу, що безпосередньо пов'язані з населенням. Враховуючи велике значення населення у розвитку та розміщенні економіки, економічна географія з великою увагою досліджує питання його розміщення і характеристики, нерозривно пов'язуючи географію виробництва з географією населення, що є одним із самостійних розділів економічної географії. В зв'язку із цим можна рахувати демографічні карти особливим видом економічних карт [1].

Економічні карти населення можна класифікувати так:

- розміщення населення і розселення,
- демографічних особливостей заселення,
- етнографічних особливостей населення,
- соціально-економічних особливостей населення [3].

Для серії карт було створено цифрову основу Волинської області в MapInfo масштабом 1: 1 300 000. Елементами географічної основи є:

- основні річки, озера;
- межі (кордони) області, адміністративних районів, міст обласного значення;
- населені пункти (районні центри та міста обласного значення);
- дорожня мережа.

Побудова тематичних карт із використанням просторової основи у вигляді точкових, лінійних і полігональних об'єктів і пов'язаних з ними записів з табличних баз даних є однією з найбільш поширених функцій ГІС. Процедура побудови тематичної карти звичайно реалізована у

вигляді спеціального програмного модуля, виклик якого здійснюється за допомогою спеціального пункту меню [2].

Всього розроблено та складено п'ять карт: "Густина та чисельність населення" (рис. 1), "Народжуваність" (рис. 2), "Смертність" (рис. 3), "Безробіття" (рис. 4), "Зайнятість" (рис. 5).

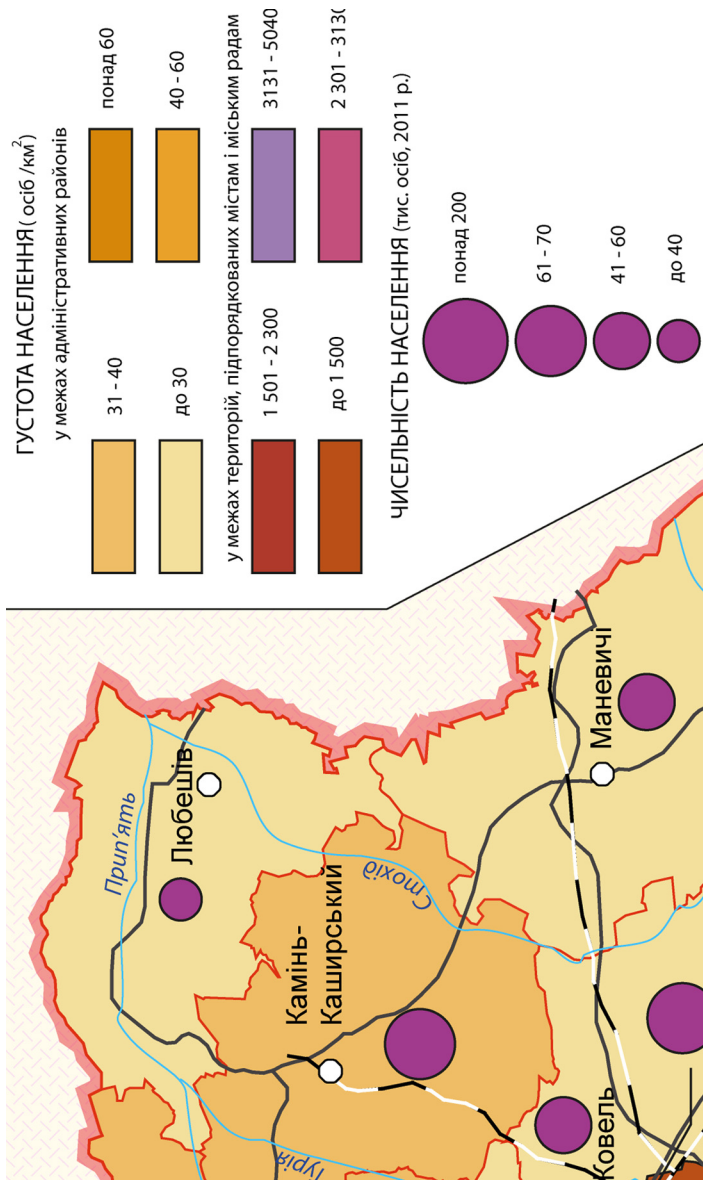

Рис. 1. Фрагмент карти "Густина та чисельність населення, 2011 р."

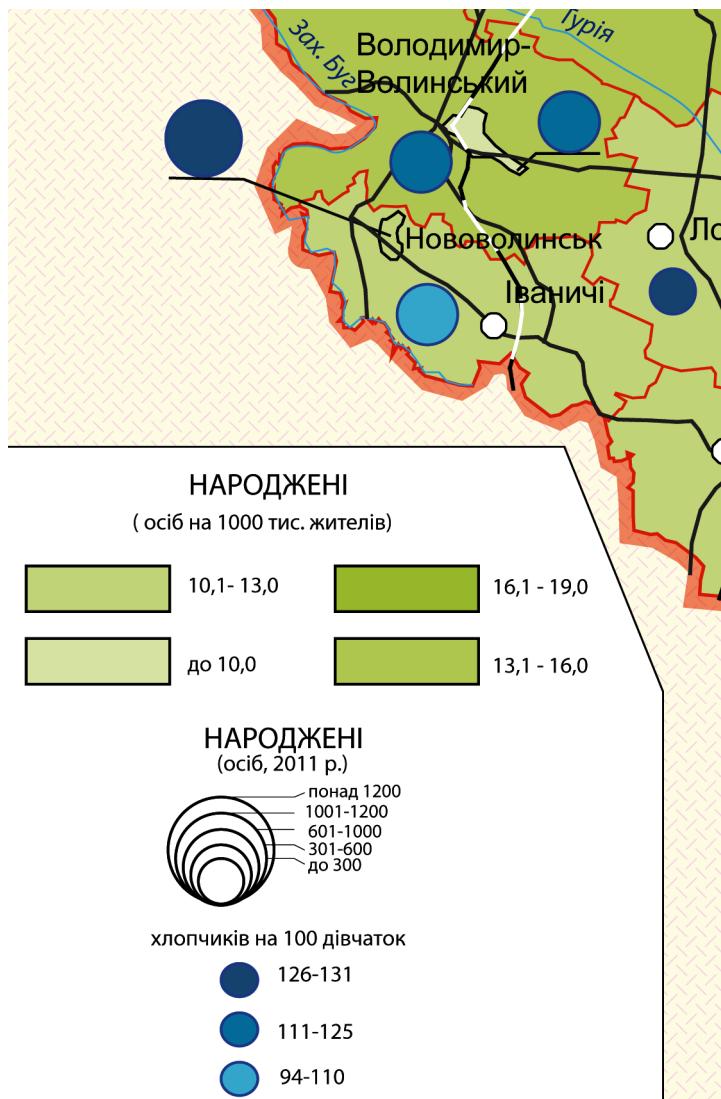

Рис. 2. Фрагмент карти "Народжуваність, 2011 р."

Зв'язок між усіма картами забезпечують: використання єдиної географічної основи, вибір однакових інтервалів часу, єдність підходів до розробки змісту, легенд, показників і зображувальних засобів. Дана серія карт надає загальну характеристику населення Волинської області, а саме чисельності населення, демографічних процесів, зайнятості станом на 2011 рік. На всіх картах відображено відносні показники: чисельності або

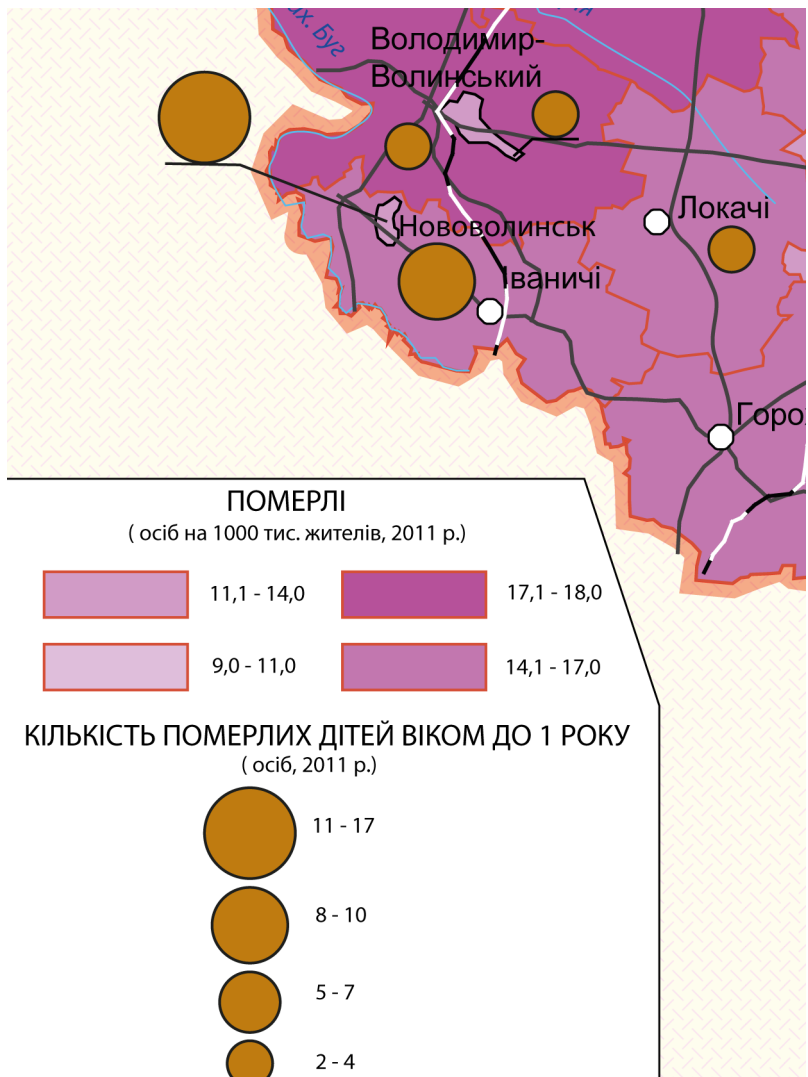

Рис. 3. Фрагмент карти "Смертність, 2011 р."

кількості, які доповнено абсолютними показниками.

У цілому оформлення карт, з тематичною індивідуальністю кожної карти і в той же час відображенням загальної ідеї серії, передає типові риси і характерні особливості населення Волині станом на 2011 рік.

Карта "Густота та чисельність населення" (рис. 1) містить відомості про густоту та чисельність населення у 2011 році в межах адміністративних

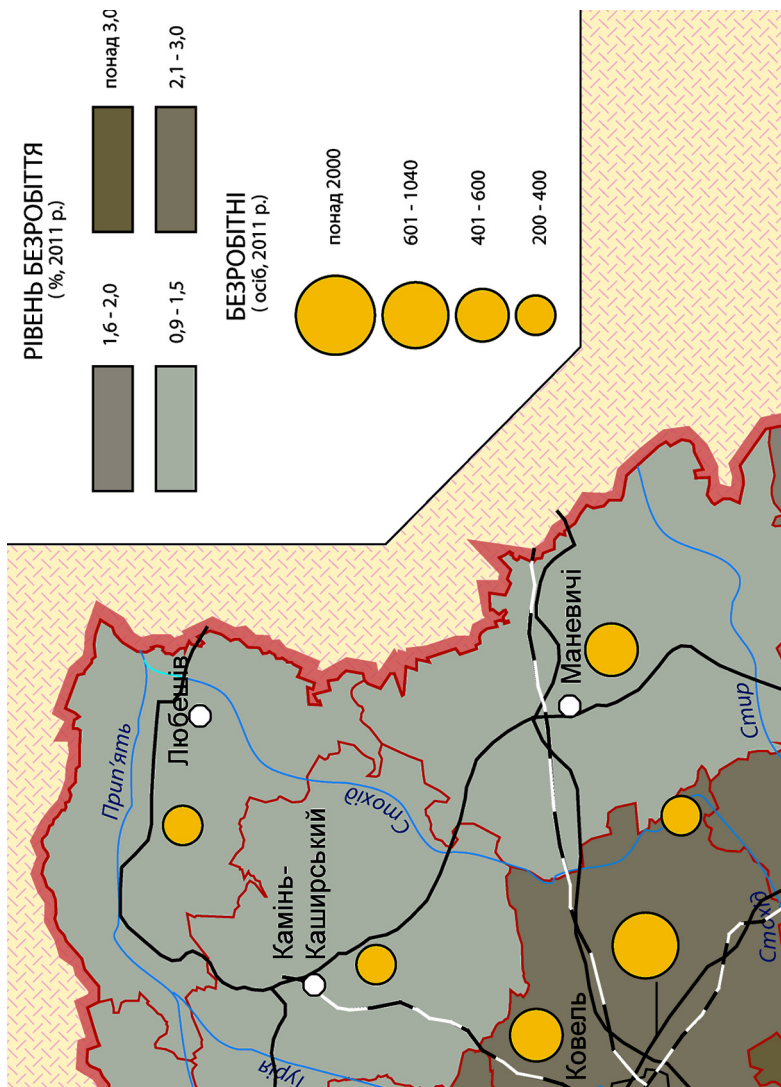

Рис. 4. Фрагмент карти "Безробіття, 2011 р."

районів та у межах територій, підпорядкованих містам і міським радам.

Карта "Народжуваність" (рис. 2) відображає такі показники: народжені особи на 1000 жителів; народжені (осіб, 2011 р.); кількість народжених хлопчиків на 100 дівчаток.

Карта "Смертність" (рис. 3) містить дані про померлих (осіб на 1000 жителів, 2011р.) і кількість померлих дітей віком до одного року.

На карті "Безробіття" (рис. 4) зображені відомості про рівень

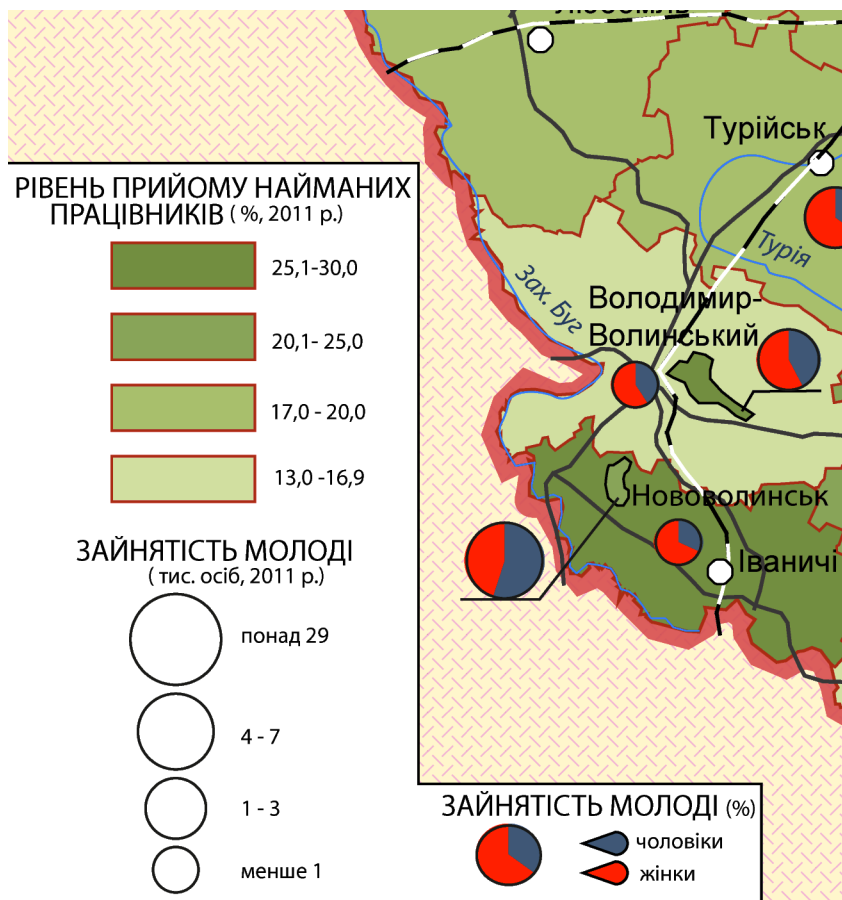

Рис. 5. Фрагмент карти "Зайнятість, 2011 р."

безробіття (% , 2011р.) і безробітних (осіб, 2011р.).

Карта "Зайнятість" (рис. 5) містить показники: рівень прийому найманих працівників (% , 2011р.); зайнятість молоді (тис. осіб, 2011р.); зайнятість молоді (чоловіки, жінки) у %.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Вивчення об'єкта картографування на основі літературних джерел дало змогу: виявити типові риси і характерні особливості сучасної демографії Волині; визначити зміст і тематику майбутніх карт. Отримання інформації про об'єкт дослідження сприяло упорядкуванню різних статистичних даних, визначенню їх особливостей.

На основі цих картографічних творів та у результаті проведеного картографічного дослідження населення в області виділено регіони:

відносно сприятливий південь і несприятливу північ.

Застосування сучасних технологій створення карт дає змогу швидкого їх поновлення статистичними даними Головного управління статистики Волинської області тощо.

Кarti населення є важливим джерелом оцінково-прогнозних досліджень, оскільки на них представлена значна інформація, яка сприяє глибокому вивченню сучасного стану, закономірностей розташування і тенденцій подальшого розвитку соціальних явищ, дає можливість необхідних узагальнень і висновків. Також вони використовуються для розробки методів прогнозування, відображення найраціональніших варіантів оцінок і прогнозу тощо.

Рецензент – кандидат географічних наук, доцент Т. В. Дудун

Література:

1. *Баранский, Н. Н.* Экономическая картография [Текст] / Н. Н. Баранский, А. И. Преображенский. – М. : Государственное издательство географической литературы, 1962. – 284 с.

2. *Кулик, В. Б.* Методологічні аспекти геоінформаційного картографування / В. Б. Кулик, Б. Д. Лепетюк // "Вісник геодезії і картографії". – 2000. – №2 (17). – С. 28-32

3. *Преображенський, А. І.* Економічна картографія : [Навчальний посібник] / А. І. Преображенський. – К. : "Радянська школа", 1955. – 184 с.

Т. В. Кардаш

СОСТАВЛЕНИЕ КАРТ НАСЕЛЕНИЯ ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ

Статья "Составление карт населения Волынской области" посвящена картографированию населения данного региона. Разработана тематика и составлена серия карт (5 карт), которые позволили исследовать типичные черты и характерные особенности современной демографии Волыни.

Ключевые слова: население, картографирования, социально-экономическое картографирование, демография.

T. Kardash

MAPPING THE POPULATION OF VOLYN REGION

The article "Mapping the population of Volyn region" is dedicated to map the population of region. Themes developed and compiled a series of maps (5 maps), which allowed to explore the typical features and characteristics of modern Volyn's demography.

Keywords: population, mapping, socio-economic mapping, demography.

Надійшла до редакції 5 жовтня 2012 р.